

Müstəqilliyin təntənəsi

Müstəqil dövlətə və öz taleyinə sahib olmaq bir xalq üçün ən böyük mənəvi və şirin nemətdir. Amma o da bəllidir ki, azadlığı qazanmaq nə qədər çətindir, onu qorumaq bir o qədər mürəkkəbdir. Bu enişli-yoxuşlu yol hər bir toplum üçün tarixi sınağa çevrilir. Azərbaycan xalqı müstəqilliyinə gedən yollar-da çox çətinliklərdən keçib, şəhidlər verib. Digər keçmiş sovet respublikalarından fərqli olaraq, Azərbaycan öz müstəqilliyini qan bahasına bərpa edib.

Tariximizi şərəfləndirən hadisələr

Azərbaycan xalqının müstəqillik mücadiləsində baş verən bir sıra hadisələr tariximizin şərəfli səhifələridir. Bunların arasında Naxçıvan Ali Sovetinin 17 noyabr 1990-cı il tarixli qərarları ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağının Naxçıvan Muxtar Respublikasının bayrağı kimi təsbit olunmasını, muxtar respublikanın adından "sovet" və "sosialist" sözlərinin çıxarılmasını, həmçinin, SSRİ-nin saxlanılması ilə bağlı referendumun Naxçıvanda boykot edilməsini xüsusi qeyd etmək olar. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi liderliyi ilə reallaşan bu tarixi hadisələr o zaman xalqımızın milli müstəqillik mücadiləsini yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəltdi, bu mübarizəyə qoşulan vətəndaşlarımızı daha da ruhlandırmış, bütövlükdə cəmiyyətimizdə müstəqillik ideyasının daha da güclənməsinə səbəb olmuşdu.

Azərbaycan Ali Sovetinin 1991-ci il avqustun 30-da keçirilən növbədənənar sessiyasında "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında" Bəyannamənin qəbul edilməsi də Heydər Əliyevin yeni mərhələyə yüksəltdiyi və uğrunda fədakarlıqla mübarizə apardığı ümummilli siyasi prosesin nəticəsi idi. Bəyannaməyə əsasən, Ali Sovet Azərbaycan xalqının ali dövlət mənafeələrini rəhbər tutaraq və onun iradəsini ifadə edərək və digər prinsipləri rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa olunduğunu elan etdi.

1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycana rəhbərlik edənlərin müstəqillik ideyalarından uzaq olması nə qədər təbii görünsə də, özlərini milli azadlıq mücadiləsinin lideri hesab edənlərin də gələcəyə hesablanmış təkmil ideyaları yox idi. Beləliklə, 90-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda müstəqillik uğrunda mübarizə aparılsa da, bu prosesin əməli işlərlə, hüquqi aktlarla gücləndirilməsi və nəticəyönümlülüyü məhz xalqımızın dahi oğlu, görkəmli və təcrübəli siyasətçi Heydər Əliyevin cəsarəti və qətiyyəti sayəsində mümkün olmuşdu.

Azərbaycanın müstəqilliyi Heydər Əliyevin fəaliyyətinin əsas qayəsi idi

Heydər Əliyev həmin dövrdə Naxçıvanda fəaliyyət göstərirdi. O dövrün təhlili göstərir ki, müstəqillik mövzusu və bu istiqamətdə gərəkən addımlar Heydər Əliyevin fəaliyyətinin başlıca leytmotivi idi. Xüsusən Azərbaycan Ali Sovetinin iclaslarında Heydər Əliyev kommunist partiyası hakimiyyətinin sonunun çatdığını, SSRİ-nin tezliklə dağılacağını və respublikalarda başlanan müstəqillik mübarizələrinin qalib gələcəyini bəyan edirdi, dövlət müstəqilliyinin qaçılmaz proses olduğunu deyirdi.

Ulu Öndərin lideri olduğu prosesin nəticəsi kimi 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan parlamenti də respublikanın adının dəyişməsi və dövlət bayrağı haqqında qərar qəbul etdi. Dövlətin adı dəyişdirilərək "Azərbaycan Respublikası" adlandırıldı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı dövlət bayrağı kimi təsdiq olundu.

Azərbaycan Ali Sovetinin 7 mart 1991-ci il tarixli iclasında Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqilliyi ilə bağlı deyib: "Mən yeni ittifaqa nail olmağın və bunun üçün referendum keçirməyin heç bir şərt qoymadan əleyhinəyəm. Bu, bütün seçicilərimin, deputatı olduğum Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi deputatlarının yekdil fikridir. Azərbaycanın tam istiqlalı, azadlıq, iqtisadi və siyasi müstəqillik yolu ilə getməsinin tərəfdarıyam. Azərbaycan xalqı artıq bu yola çıxmışdır. O öz tarixini yenidən təhlil edir, yenidən qiymətləndirir, öz milli ənənələrini bərpa edir, milli köklərinə qayır. Respublikada aşağıdan, xalq kütlələri tərəfindən başlanmış milli dirçəliş, dövlət dirçəlişi hərəkatı inkişaf edir".

1991-ci il iyulun 19-da kommunist partiyasının sıralarını tərk edən Heydər Əliyev bununla bağlı SSRİ Nazirlər Kabinetinin partiya təşkilatına müraciətində bir daha yeni ittifaq müqaviləsinin əleyhinə çıxdığını bəyan etdi: "Mən mərkəz tərəfindən sıranan yeni ittifaq müqaviləsinin əleyhinə çıxmışam və çıxıram, hər hansı bir suveren dövlətin tərkibində bir neçə

suveren dövlət və eləcə də bundan irəli gələn azadlıqlar, səlahiyyətlər və funksiyalar ola bilməz. Bütün müttəfiq respublikalara əsl siyasi, iqtisadi azadlıqlara, milli dövlət dirçəlişi üçün müstəqilliyə imkan vermək lazımdır".

O dövrün həqiqətlərindən biri də budur respublikaya rəhbərlik edənlər vəziyyəti düzgün qiymətləndirmək qabiliyyətindən uzaq idilər. Bunu onların 1991-ci ilin 19-21 avqust hadisələrində münasibətdə ortaya qoyduqları mövqe də təsdiq edir. Bu hadisədən sonra əksər müttəfiq respublikalar dövlət müstəqilliyini rəsmən bəyan edərək, müvafiq sənədlər qəbul etsələr də, Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərliyi qorxaq mövqe nümayiş etdirirdi. Amma bu hadisədən sonra, 1991-ci il avqustun 26-dan Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində Azərbaycan Kommunist Partiyasının fəaliyyəti dayandırıldı, onun bütün strukturları ləğv edildi. Bu proses bütün respublikaya sirayət etdiyindən A.Mütəllibov iqtidarı xalqın iradəsi qarşısında geri çəkilməli oldu. 1991-ci il avqustun 30-da isə Azərbaycan Ali Soveti "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında" Bəyannaməni qəbul etdi.

Müstəqilliyimiz əbədi və sarsılmazdır

1991-ci il oktyabrın 18-də isə Azərbaycan Ali Soveti "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktı"nı qəbul etdi. 1991-ci il oktyabrın 19-da Azərbaycan Ali Sovetinin sessiyasına ünvanladığı müraciətdə bu hadisəni yüksək qiymətləndirən Heydər Əliyev yazırdı: "Biz bu gün xoşbəxtik ki, nəhayət, Azərbaycan Respublikasının ali hakimiyyət orqanı tərəfindən milli azadlıq niyyətlərimizin həyata keçirilməsi üçün ilk addım atılıb".

Tarix sonrakı dövrdə Ulu Öndər Heydər Əliyevə həm də xilaskarlıq missiyasını həvalə etdi. 1993-cü ildə xalqımızın istək və arzusu ilə siyasi hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev hələ kövrək olan müstəqilliyimizin yenidən itirilməsinin qarşısını aldı, onu əbədi, dönməz və sarsılmaz etdi. Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli və müdrik siyasətinin nəticəsi olaraq müstəqilliyimizin təməlləri daha da möhkəmləndi. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əldə edilən hər uğur, o cümlədən torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, bütün ərazilərimiz üzərində milli suverenliyimizin təmin olunması həm də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin təntənəsidir.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"